

IV. 45 Pochop, že co na začátku neexistovalo a na konci zmizí, není skutečné ani mezi začátkem a koncem.

VASIŠTHA pokračoval: Ó Rámo, ačkoli se zdá, že vesmír existuje, skutečnou existenci nemá. Vesmír je pouhý projev či odraz neomezeného Vědomí, jež samo o sobě je jedinou Skutečností. Ve Vědomí se stvořený svět jeví jako ve snu. Proto skutečnou je jen Skutečnost, v níž se tento svět jeví, a tou je neomezené Prázdno. Svět vidíš proto, že ho vnímají oči či jiné smysly. A pokud se domníváš, věříš nebo víš, že svět existuje, je to proto, že si to tvá mysl myslí. A mysl zapříčinila vznik těla, aby měla kde přebývat.

Veškerá moc, kterou má mysl k dispozici a díky níž vznikl svět, má svůj základ v neomezeném Vědomí. Proto mudrci prohlašují, že mysl je všemocná. Bohové, démoni i lidé byli vytvoření myslí, a jakmile mysl s představami skončí, všichni zmizí, jako když zhasne lampa, v níž došel olej.

Moudrý člověk ví, že objekty světa jsou neskutečné, a nepovažuje je proto za objekty potěšení, o něž by měl usilovat. Jakákoli honba za objekty stvořenými vlastní myslí končí utrpením. Projevený svět vznikl na základě touhy a zmizí až tehdy, když touhy ustanou, nikoli budeš-li je nenávidět nebo proti nim bojovat. A když projevený svět zanikne, ve skutečnosti tím nic zničeno není.

Co člověk ztratí, zmizí-li falešné zdání? Je-li projevení neskutečné, jak by mohlo být zničeno? Proč by měl člověk naříkat nad ztrátou něčeho, co není skutečné? Pokud by to skutečné bylo, pak by to nikdo nemohl zničit nebo učinit neskutečným. Z tohoto úhlu pohledu není svět nic jiného než *Brahman*, věčná Pravda. Je tu potom nějaký důvod ke smutku?

Na druhou stranu když to, co není skutečné, nemůže růst ani vzkvétat, z čeho se pak člověk raduje? Po čem touží? A je-li toto vše jediné neomezené Vědomí, co odmítá?

To, co na začátku neexistovalo a na konci zmizí, není skutečné ani mezi začátkem a koncem, tedy ani v přítomnosti. To, co existuje na začátku i na konci, je skutečné i v přítomnosti. Pochop, že „vše je neskutečné, včetně mě samého“, a nebudeš se trápit. Anebo nahlédni, že „vše je skutečné, včetně mě samého“, a utrpení se tě též nebude dotýkat.

Jakmile Vasištha domluvil, devátý den se nachýlil ke konci a všichni shromáždění se rozešli do svých domovů.